

El viatge de John Steinbeck

Tots els plans, prevencions, controls i coercions no serveixen de res

L'any 1960, John Steinbeck (<https://www.catorze.cat/noticia/3241/si/estimes/algu>) (Salinas, Califòrnia, 1902 - Nova York, 1968) va veure que feia massa anys que només es movia per Nova York, Chicago i San Francisco, i va decidir emprendre un gran viatge: recórrer els Estats Units de costa a costa en l'autocaravana que va batejar amb el nom de Rocinante -com el cavall del Quixot-: "una caseta amb llit doble, cuina de quatre fogons, una estufa, una nevera i llums, tot de butà, un lavabo químic, armaris, espai pert guardar les andròmines i finestres amb mosquiteres"; i amb un sol acompanyant: "un vell i noble caniche francès conegut amb el nom de Charley", i vet aquí el matís: "un diplomàtic de primera. Prefereix la negociació a la lluita, i fa bé, perquè no en sap, de lluitar."

És així com als 58 anys -després d'haver-se recuperat d'un ictus cerebral- va fer 16.000 quilòmetres i va recórrer 34 estats per conèixer la realitat única i viva dels que l'habiten: "No havia sentit la parla del país, no n'havia olorat l'herba, ni els arbres ni les clavegueres, no n'havia vist les muntanyes ni les aigües, ni els colors ni la qualitat de la llum. Coneixia els canvis només pels llibres i els diaris. Però, a banda d'això, feia vint-i-cinc anys que no sentia el país. En resum, escrivia sobre una cosa que no coneixia, i a mi em semblava que per algú a qui li diuen escriptor això és un crim".

Viatges amb el Charley (<https://vienaedicions.com/book/viatges-amb-el-charley>) (publicat el 1962, l'any que va rebre el Nobel, i que ara arriba en català, de la mà de Viena Edicions i en la traducció de Marc Donat) és una reflexió sobre el fet de viatjar, i també la visió d'un home que viu amb una certa malenconia l'última gran aventura de la seva vida. En llegim l'inici i el fragment en què explica el moment just abans de marxar.

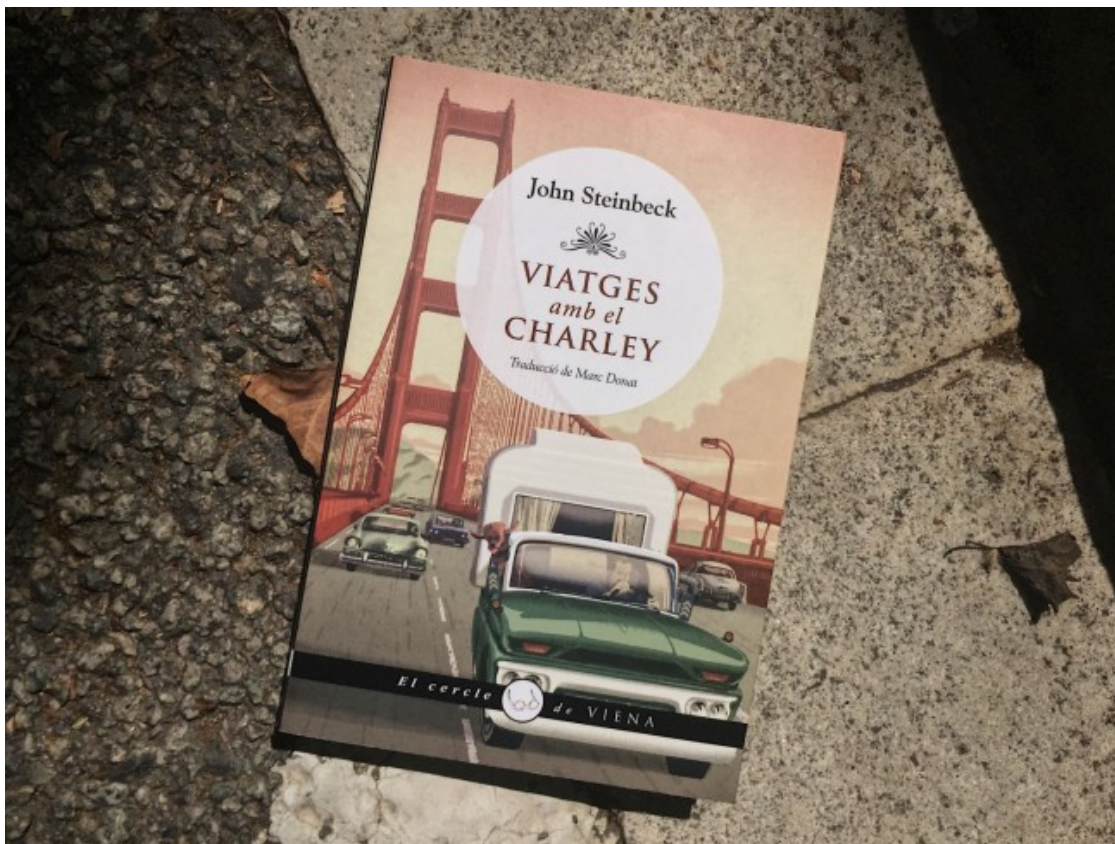

Foto: Catorze

Quan era molt jove i sentia dins meu la necessitat de ser en qualsevol altre lloc, la gent gran m'assegurava que quan fos adult se'm curaria aquest neguit. Quan els anys em van fer adult, el remei prescrit va ser la maduresa. A la maduresa, em van assegurar que la vellesa rebaixaria aquesta febre, i ara que en tinc cinquanta-vuit, potser la senilitat faci la feina. No ha funcionat res. Quatre xiulets roncs de la sirena d'un vaixell fan que se m'ericin els pèls del clatell i els peus es posin en dansa. El so d'un avió, el rugit d'un motor, fins i tot el galop d'uns cascos ferrats a la calçada, em provoquen els vells calfreds d'abans, la boca se m'assecar i se m'extravia la mirada, els palmells de les mans em suen i l'estómac se'm remou sota la caixa toràcica. En altres paraules, no he millorat; en més paraules, un rodamon és sempre un rodamon. Em temo que la malaltia és incurable. Ho deixo dit no per donar consells a ningú, sinó per explicar-m'ho a mi mateix.

Quan el virus de la inquietud comença a introduir-se dins d'un home rebel i el camí que el porta lluny d'on es troba sembla que sigui ample, recte i agradable, la víctima primer ha de trobar un motiu bo i raonable per marxar. Per a un rodamon, això no és difícil. Du al damunt un cabàs de raons on escollir. Després ha de planejar la durada i el recorregut de la ruta, triar-ne la direcció i el destí. I finalment ha d'abordar els detalls pràctics. Com anar-hi, què s'ha d'endur, quant de temps serà fora. Aquesta part del procés és invariable i indefectible. Ho deixo dit només perquè els rodamons nouvinguts, com ara els adolescents que s'estrenen en aquest pecat, no es creguin que se l'han inventat ells.

Una vegada s'ha planejat el viatge, s'ha preparat l'equipatge i tot s'ha posat en marxa, un nou factor entra en joc. Una ruta, un safari, una expedició, té entitat pròpia, diferent de qualsevol altre viatge. Té personalitat, caràcter, és individual, és únic. Un viatge és algú en si mateix. No n'hi ha dos d'iguals. I tots els plans, prevencions, controls i coercions no serveixen de res. Després

d'anys lluitant, descobrim que no fem un viatge; el viatge ens fa a nosaltres. Guies, programes, reserves, inflexibles i inevitables, se'n van en orris per la personalitat del viatge. Només quan ho admet, el rodamon de soca-rel pot relaxar-se i continuar endavant. Només llavors les frustracions s'esvaeixen. En això, un viatge és com un matrimoni. La manera més segura d'anar malament és pensar que el controles. Em sento millor ara havent dit això, tot i que només els que ho han viscut m'entendran.

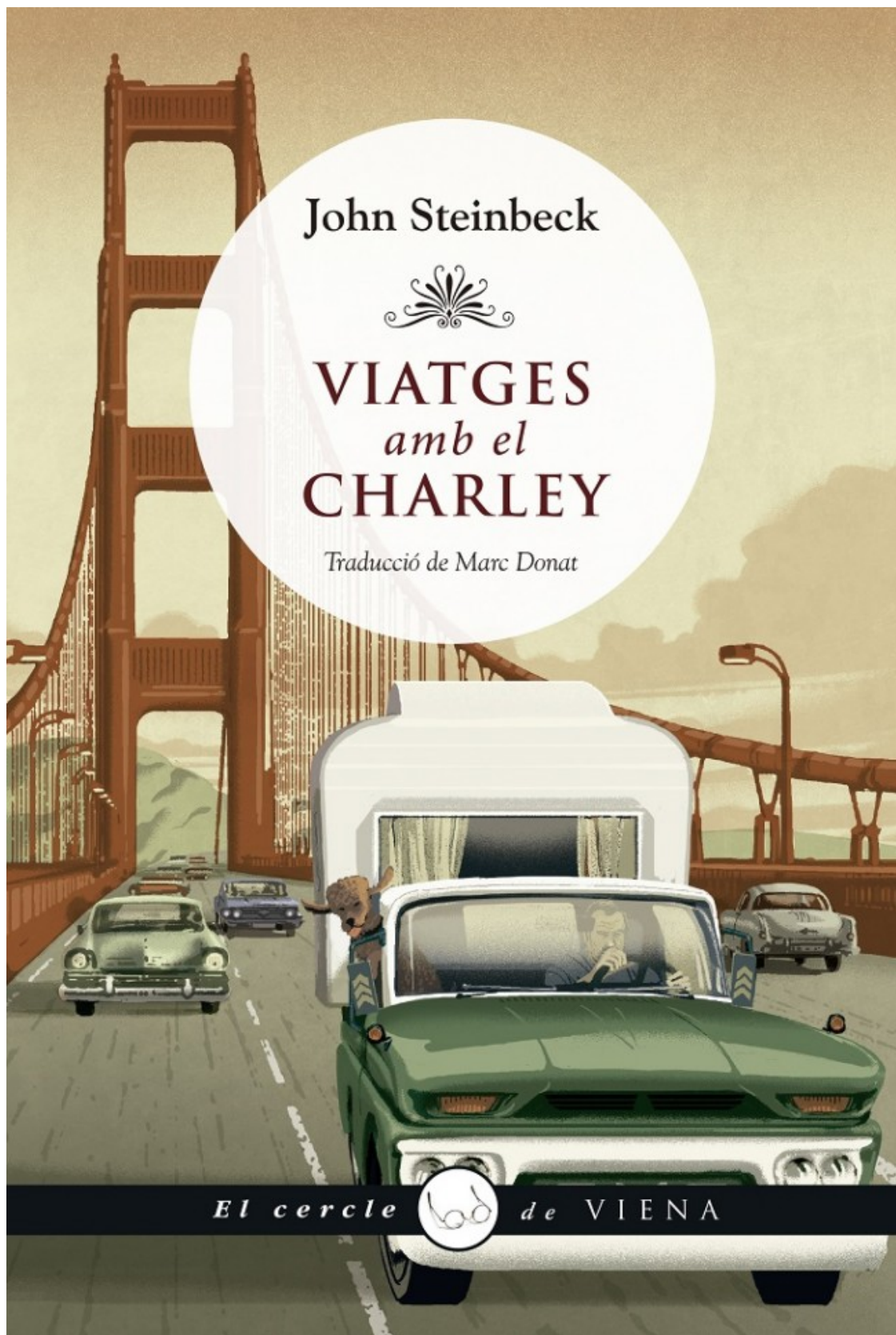
[...]

Quan algú planifica un viatge amb tanta antelació, crec que té la convicció íntima que no es durà a terme. A mesura que el dia s'acostava, l'escalfor del llit i la comoditat de casa es feien cada cop més desitjables, i la meva estimada esposa, incalculablement preuada. Renunciar-hi durant tres mesos per l'horror de la incomoditat i del desconegut em semblava una bogeria. No me'n volia anar. Havia de passar alguna cosa per evitar que marxés, però no passava. Em podia posar malalt, esclar, però aquest era un dels motius principals, i també secrets, per anar-me'n. L'hivern anterior havia patit una malaltia força greu, uns problemes -dit de manera delicada- que eren la remor de la vellesa que s'acosta. Quan em vaig recuperar, vaig rebre els habituals consells de prendre'm les coses amb més calma, perdre pes i controlar els nivells de colesterol. A molts homes els passa i em sembla que els metges s'han après de memòria la lletania. Ho havia vist en tants amics meus... Els consells sempre acaben així: «Pren-t'ho amb calma. Ja no ets tan jove com abans». I n'havia vist tants que havien començat a protegir-se la vida amb una capa de cotó fluix, a reprimir els impulsos, a amagar les passions, a jubilar gradualment la virilitat per entrar en una mena de semiinvalidesa espiritual i física... Els encoratjaven l'esposa i els familiars, i és una trampa molt llaminera.

A qui no li agrada ser el centre d'atenció? D'aquesta manera molts homes cauen en una mena de segona infantesa. Substitueixen la impetuositat per la promesa d'allargar una mica més la vida. De fet, el cap de família esdevé el més petit de casa. M'he autoanalitzat pensant en aquesta possibilitat amb horror. I és que he viscut al límit, he begut massa, he menjat massa o no he menjat gens, he dormit un dia sencer o he estat dues nits seguides despert, he treballat com una mula durant molt de temps i també m'he sentit a la glòria o he fet el dropo durant una bona temporada. La de coses que he aixecat, arrossegat, tallat i pujat. He fet l'amor amb alegria i m'he pres les ressaques com una conseqüència i no com un càstig. No volia renunciar a la intensitat per guanyar una mica de temps. La meva dona s'havia casat amb un home. No veia per quin motiu havia d'heretar una criatura. Sabia que fer entre setze i vint mil quilòmetres en una camioneta, sol i deseparat, per carreteres de tota mena, seria dur, però per mi representava l'antídot per al verí del malalt professional. I a la meua vida no estic disposat a canviar la qualitat per la quantitat. Si el viatge que havia projectat se'm feia massa dur, volia dir que era hora de tocar el dos tant sí com no. Veig massa homes que posposen el moment de marxar per una reticència maldestra i malaltissa a abandonar l'escenari. És mal teatre, tan dolent com la mala vida. Tinc molta sort de tenir una esposa que li agrada ser una dona, que vol dir que li agraden els homes, no les criatures adultes. Tot i que aquesta darrera motivació per al viatge mai es va discutir, estic convençut que la va entendre.

I va arribar el matí, un de ben brillant, amb aquella llum difusa que té el sol a la tardor. La meua dona i jo ens vam dir adeu de pressa; a tots dos ens empipen els comiats i cap dels dos no volia quedar-se sol quan l'altre se n'anés.

Viatges amb el Charley <https://vienaedicions.com/book/viatges-amb-el-charley>

© John Steinbeck, 1962
© de la traducció: Marc Donat, 2019
© Viena Edicions, 2019